

OSIERDZIE (13) *sb n*

o oraz pierwsze e jasne; drugie e z tekstu nie oznaczającego -é.

sg *N* osierdzi(e) (7). ♦ *G* osierdzią (5). ♦ *pl N* osierdzią (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Wnętrznosci, także organy wewnętrzne będące w górnej części tułowia, jak serce, płuca, wątroba; exta, iecor Mącz (6) : Iestli iedny członki zimne/ drugie ciepłe, á zwłafzcza brzuch/ y ofierdzie ciepłe FalZioł V 13v; Exta, Wnetrność [!] zwierfchna yáko yeft Ofierdzie Serce/ Wątrobá/ Płuce/ quia parte superiori locantur, ab extando dicta. Mącz 112a; Extipex, Práktikars/ którzy v Rzymiánów póspolići beli z ofierdzia práktikuyác á przifzłe rzeczy oznaymuyác. Mącz 112a, 125c; Wfzythki Ošierdzia [sq] foku niedobrego SienLek 8, 22.*

2. *Błona otaczająca serce lub przepona brzuszna; praecordia Mącz, Cn; diaphragma Cn (4) : Ofierdzie wołowe fpaliwfzy gdy ktho pije/ biegunkę y cieczenie krwie zaftanawia. FalZioł IV 5c; Phrenes, Latine, Praecordia vel exta, Ofierdzie/ wnętrznosci. Mącz 298c; Diaphrágma/ Ošierdzie. SienLek 35, 18v.*

3. *Złość, gniew, nienawiść, odraza; rancor BartBydg; iecur HistAl (3) : Rancor est filia irae, est voluntas nocendi aliis, quamvis potentia desit, osyerdzye, myrzyanczka, chrap BartBydg 129; Kupidę boginią być mnimalfz/ iż nierządna á nieczyfta byłá/ powiádałf iż w ręku pochodnią gorájącą trzyma ktorą chćiwofć pobudza y zápala/ á thák ią boginią ofierdzia być mnimáfz. HistAl Kv; [F]uror gnjew ofzyerdzije, szrogocz [!] Słownicz 93; (I)ra gnjew ofzyerdzje fzrogofcz Słownicz 94].*

Zwrot: »mieć osierdzie [na kogo]« (1): Achoć by tak byli zatwardziali wfłofcy fwey albo niebaczny/ ze nas nieproffá oto/ tedy my ym iednak mamy odpufczać á niemieć ofierdzia namie [lege: na nie]/ y modlic fię zanie SeklKat S4v.

Synonimy: 1. wnętrznosci; 3. chrap, gniew, jad, kolera, mierziaczka, nienawiść, oborzenie, obruszenie, popędliwość, poswarek, roztyrk, sierzliwość, swar, szaleństwo, wark, waśń, wrzod, zapalczywość, zawiść, złość.